

PERSONALNI ARHIV ILI MUZEALIZIRANJE MUZEALACA

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ
Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb, Hrvatska

ŠTO ČINI PERSONALNI ARHIV

Personalni arhiv čine biografski i bibliografski podaci, objavljene knjige, monografije, časopisi, magistarski i doktorski radovi, elaborati, separati, projekti, objavljeni ili neobjavljeni tekstovi, tekstovi u rukopisu, članci, rasprave, pisma, fotografije, dijapozitivi, nacrti, video zapisi, tonski zapisi, CD-ovi i svi relevantni dokumenti nastali individualnim radom muzealaca.

Cilj

Skupljanjem podataka za Personalni arhiv postojeći se MDC-ov Arhiv Muzeja i galerija Hrvatske dopunjava i proširuje svojevrsnim opsežnim personalnim registrom s podacima o svakoj zaslužnoj osobi koja završava ili je završila svoj radni vijek, a koja je svojim minulim radom i djelovanjem u muzejskoj struci u nekom razdoblju bila vezana za muzejsku djelatnost u Republici Hrvatskoj ili na bilo koji način obogatila ili zadužila kulturnu povijest Hrvatske.

Prikupljeni podaci, stručno obrađeni i objedinjeni u *Personalni arhiv*, imaju istu vrijednost kao i drugo arhivsko gradivo važno za Republiku Hrvatsku i podliježe propisu o zaštiti kulturnih dobara.

Podacima iz *Personalnog arhiva* popunjavaju se sljedeći fondusi MDC-a:

- arhiv
- knjižnica
- fototeka
- videoteka
- CD-teka
- ostalo.

Zašto Personalni arhiv

Formiranjem *Personalnog arhiva* čuvaju se podaci o životu i radu značajnih muzejskih djelatnika u Hrvatskoj, čime se pridonosi obogaćivanju naše kulturne povijesti, a sadašnjim i budućim muzealcima čine se dostupnima relevantni podaci, olakšava istraživački rad, omogućuje izrada bibliografija, korištenje stručno obrađenog skupljenoga gradiva i pojednostavnjuje pristup istraživanju, olakšava publiciranje, izrada monografija muzejskih ustanova i sličnih publikacija. Svi se dobiveni podaci čuvaju od zaborava, zaštićuju od propadanja, nestručnog rukovanja i korištenja, što je jedna od osnovnih zadaća arhivske struke.

Podaci iz *Personalnog arhiva* se ponajprije koriste u muzeološke svrhe da bi se naglasila uloga muzealca u građenju kulturnog ozračja i čuvanju trajnih vrijednosti nematerijalne kulturne baštine.

Tko je zastupljen u *Personalnom arhivu*

Svoje bi mjesto u *Personalnom arhivu* trebali naći svi značajniji muzejski djelatnici i povjesničari umjetnosti koji su se u muzejskoj struci istaknuli svojom ulogom, radom, stručnošću, znanjem, muzejskim i kulturnim programima, uspjesima u zemlji i inozemstvu ili su na

bilo kakav način pridonijeli usponu muzejske struke i afirmaciji sredine u kojoj su djelovali.

Najniža dobna granica osoba zastupljenih u *Personalnom arhivu* jest navršenih 60 godina (u iznimnim slučajevima dobna se granica može pomaknuti).

Način rada: formiranje Personalnog arhiva provodi se po fazama

Prva faza

Tehnički preduvjeti

Potrebna oprema: prijenosni kompjutor, diktafon, digitalni fotoaparat ili digitalna kamera

Predradnje:

- Napraviti popis svih zaslužnih muzealaca uz nazive muzejskih ustanova u kojima su djelovali, njihove adrese i brojeve telefona.
- Nazvati odabranu osobu i objasniti joj projekt i svrhu posjeta, zamoliti je da pripremi sav osobni arhivski materijal koji želi i može ustupiti, tj., darovati Personalnom arhivu MDC-a.
- Nakon obavljenih priprema i dogovora termina najaviti kućni posjet ili posjet u ustanovu u kojoj je djelatnik zaposlen.

Napomena: Svi razgovori s muzealcima obavljaju se na terenu, tj. najčešće u opuštenoj atmosferi njihova doma zbog njihove životne dobi kao i zato što se većina knjiga, separata, doktorskih disertacija, objavljenih i neobjavljenih rukopisa i fotografija te svi originali arhivskoga gradiva, zanimljivoga za Personalni arhiv, nalaze u kućnim arhivima svakog pojedinca.

Druga faza

Svaki muzealac popunjava jednak upitnik kako bi se dobili točni biografski podaci i sačuvao originalni rukopis same osobe.

Starijim je osobama potrebno pomoći pri popunjavanju upitnika, i objasniti im pitanja, ako bude potrebno.

Svaki je upitnik na posebnom listu papira, u čijem se zaglavlju nalazi memorandum ustanove s točnim nazivom i adresom.

Upitnik

Ime:

Prezime (i djevojačko prezime za žene):

Ime oca:

Ime majke:

Datum rođenja:

Mjesto rođenja:

Školska sprema:

Zanimanje:

Zvanje:

Znanje stranih jezika:

dobro:

služi se:

Bračno stanje:

Ustanova(e) u kojima je radio/radila:

Na kojim poslovima:

Priznanja, nagrade, odlikovanja, pohvale:

Mjesto popunjavanja:

Datum popunjavanja:

Svojeručni potpis:

Dodatne napomene

- Nastojati da osoba dokumentima i fotografijama potkrijepi odgovore iz upitnika.
- Snimiti desetak fotografija: portret i figuru osobe s kojom se vodi razgo-

vor, u trenutku dok osoba popunjava obrazac upitnika, i sl. (u što prirodnijem položaju).

- Zamoliti intervjuiranu osobu da za *Personalni arhiv* ustupi nekoliko svojih fotografija iz ranijeg životnog razdoblja: iz djetinjstva i mladosti, barem jednu portretnu, fotografiju cijele figure, neku obiteljsku fotografiju, neke muzejske fotografije, s rada na terenu, s istraživanja, znanstvenog skupa, putovanja, skupne ili pojedinačne fotografije iz radne sredine i sl. Poželjno je da putem dobivenih fotografija dobijemo kronološki presjek života i rada pojedinca, tj. priču kojom bi se putem fotografija “muzealizirao” život opis.
- Uzeti primjerak *bibliografije* ili makar nesređene podatke o objavljenim radovima.

Za posebno vrijedan materijal predviđjeti mogućnost otkupa.

Treća faza

Obavljanje razgovora - svojevrsni intervju u trajanju od približno 45 minuta - snimati na diktafon ili izravno u prijenosno računalo (koje već ima instaliran program za snimanje zvuka).

Način rada

Prethodno se obavi neformalni razgovor radi stvaranja opuštene atmosfere i povjerenja.

Nakon toga “priču” snimiti na diktafon/kameru.

Od osobe s kojom se obavlja razgovor uzima se i primjerak svakoga objavljenog i neobjavljenog teksta, magistarskog rada, doktorata, elaborata, separata, projekta, prepiske, uz podatke gdje je i kada sve to objavljeno.

Osim intervjua u skupljanju materijala, izuzev intervjua, najbitnije je dobiti kompletnu bibliografiju svakog pojedinca.

Pomoćna pitanja za poticanje i usmjeravanje razgovora

- Kako biste se vi predstavili? Što biste prvo rekli o sebi?
- Što je odredilo vaš izbor zanimanja?
- Ustanove u kojima ste radili?
- Koje ste poslove obavljali?
- Životno djelo - što smatrate svojim životnim djelom ili ostvarenjem?
- Najveći izazov?
- Najveći uspjeh ili promašaj?
- Na koje ste prepreke u svome poslu nailazili?
- Najvažniji domaći projekti?
- Međunarodni projekti?
- U čemu se sastojao vaš “pionirski rad”?
- Ideje?
- Preporuke sadašnjim i budućim muzealcima?
- Što je najvažnije u muzejskom poslu?
- Uzori, osobe koje su najviše utjecale na vas?
- Suradnici?
- Način rada - individualni ili timski?
- Vizija (kako bi prema vašemu mišljenju trebao djelovati muzealac...izgledati muzej?)
- Što danas radite, pratite li ili na bilo koji način sudjelujete u događajima vezanima za muzejsku struku?

(Uz sva ostala pitanja koja se nametnu tijekom razgovora).

Pomoćna se pitanja mogu postaviti u samom tijeku razgovora i prilagođavati osobi s kojom se vodi razgovor.

- **Važno je dobiti suglasnost da se prikupljeni podaci mogu koristiti i u muzeološko-publicističke svrhe.**

Četvrta faza

- Formirati personalni registar za svaku osobu.
- Snimljeni razgovor s diktafona presnimati na kompjutor.
- Dobivene podatke iz upitnika prepisati u posebno izrađen program.
- Materijal spremi u prethodno pripremljene registre.
- Sačuvati snimku i “zapržiti” je na CD, u tri primjerka.
- Skupljenu građu podijeliti prema fondovima (arhiv, fototeka, knjižnica, videoteka CD-teka itd.).
- Inventirati sav dobiveni materijal.
- Svu sređenu arhivsku građu pohraniti u poseban ormar ili u prostor koji ispunjava propisane uvjete *o mjerama čuvanja i zaštite arhivskoga gradiva*.
- Nakon svakog intervjua napisati neku vrstu bilježaka o dojmovima i zapažanjima.

Svatom intervjuiranome muzealcu nakon presnimavanja (na CD) treba uredno vratiti originalne fotografije i poslati jedan primjerak CD-a s intervjuom, uz pismo zahvale za suradnju, čime se na neki način razgovor autorizira.

Važna napomena:

Od skupljenog materijala i zvučnih zapisa moguće je snimiti dokumentarne emisije za radio i televiziju, kao i objaviti različite vrste publikacija (bibliografije muzejskih djelatnika, razne monografije i sl.).

Pravo na korištenje građom *Personalnog arhiva*, uz suglasnost MDC-a, imaju svi djelatnici, vanjski korisnici naših fondova, studenti, dodiplomanti i sve zainteresirane osobe ili ustanove uz jednake uvjete.

Neka iskustva i dojmovi

Najteža dionica u ovom projektu možda je bio način kako starijim ili umirovljenim muzealcima objasniti razloge, cilj i svrhu *Personalnog arhiva* i činjenicu da su, do sada uglavnom (uz časne iznimke) zaboravljani od svojih matičnih muzeja i muzejske struke uopće, sada odjednom postali važni i zanimljivi.

Moram priznati da su “ispitanici” imali određenu dozu rezerve, bili sumnjičavi ili su, najblaže rečeno, bili iznenađeni činjenicom da ih se uopće netko sjetio, pogotovu da je nekome postao važan njihov minuli rad, njihovi objavljeni ili neobjavljeni tekstovi, njihove već podebljim slojem prašine pokrivenne bibliografije. Bilo je i dirljivih situacija, uz suze i mnogo emocija, gotovo na granici patetike, ali i onih koji su svoj dio zadaće sasvim ozbiljno i odgovorno shvatili te vrlo sustavno i profesionalno pripremili sav traženi materijal.

Intervjuirani su se osobito trudili da daju što cjelovitije bibliografije, što kvalitetnije fotografije iz kućnih su arhiva, uz ispriku, vadili svoje sedme kopije već izbljedjelih magistarskih i doktorskih radova, uz stidljive komentare kako je to već “zastarjelo” i kako je kopija “slabo čitljiva” i sl. bez svijesti o tome koliko je njihov pionirski rad zapravo dragocjen za kontinuitet struke u cjelini.

Bilo je i onih koji su odbijali razgovor, izgovarajući se lošim zdravljem, no njih je zaista bilo vrlo malo. Ostali su, što je projekt više odmicao, bili sve upućeniji u njega, pripremljeniji i srdačniji, tako da se može reći kako je danas poslije 90-tak intervjua s najpoznatijim i najistaknutijim muzealcima u Hrvatskoj putem projekta *Personalni arhiv MDC-a* skup-

ljena dragocjena građa, a kolege koji su pred mirovinom, a prešli su spomenutu dobnu granicu već i sami, znajući da će doći na red, dopunjuju svoje bibliografije novijim jedinicama i sređuju dokumentaciju koju namjeravaju ustupiti MDC-u. Prema mišljenju muzealaca s kojima su obavljani razgovori takav je projekt trebalo pokrenuti mnogo prije, dok su još neka vrlo zaslužna i poznata imena muzejske struke, koja su već prešla u legendu, bila živa, a o njihovu radu nema ništa zabilježeno niti je njihova dokumentacija pohranjena u nekoj od muzejskih institucija.

Valja napomenuti i to kako su neki muzealci, osobito oni slabijeg zdravlja, pomislili kako je projekt *Personalni arhiv MDC-a* samo izgovor za skupljanje materijala koji će kasnije biti korišteni za nekrologe. Moram priznati da sam potrošila dosta vremena da ih razuvjerim.

I na kraju, nakon 90-tak intervjuja s najistaknutijim muzealcima moguće je zaključiti kako su muzealci vrlo samozatajna "branša", uz malobrojne iznimke, žive vrlo skromno, gotovo na rubu egzistencije, ne posjeduju nikakve famozne privatne kolekcije niti bilo kakve umjetnine vezane za zbirke o kojima su se brinuli poštujući, prije svega, etički kodeks struke.

Bili su kao mali (muzejski) mravi ustrojeni u pravilan red, koji na leđima nose težak teret kulturne baštine, kao što ih je na izvrsnome muzejskom plakatu simbolično prikazao poznati hrvatski dizajner Boris Ljubičić.

PERSONAL ARCHIVE OR MUSEUM ACTIVITIES OF MUSEUM PROFESSIONALS

The Personnel Archives are MDC's project initiated in the beginning of 2002 with the aim of

collecting relevant documents and information created through the work of prominent museum professionals, and includes biographical and bibliographical information, books, monographs, journals, masters' and doctors' theses, studies, offprints, projects, letters, photographs, video and audio recordings, CDs and other documents.

The aims are the following:

- *the preservation of permanent values of the intangible cultural heritage*

- *the enrichment of existing holdings: archives, libraries, photographic archives, video-archives, CD-archives and so on.*

Why?

The formation of Personnel Archives enriches the cultural heritage, and makes the work of future museum professionals easier with respect to research, drawing up bibliographies, monographs of museum institutions and similar publications. Information from the Personnel Archives are primarily used for museological purposes.

Who is represented?

All significant museum professionals and art historians who have made a mark through their work, professional knowledge, museum and cultural programmes, successes at home and abroad and who have contributed to the promotion of the profession and the milieu in which they worked.

The minimum age requirement for those represented in the Personnel Archives is 60.

Means of work: in stages.

The first stage: Explaining the project to the interviewee and setting a date for the interview

Second stage: Filling out the questionnaire of the Personnel Archives

Third stage: Visit to the interviewee in order to record the interview and take photographs (recording using a camera), as well as to gather archives material.

Fourth stage (office work): organising, taking stock of the materials gathered in the field and cataloguing it. Duplicates of the recorded material sent to the interviewee for authorization.

Note: We need to receive permission that the gathered information can be used for museological needs and publications.

-The gathered archival material has the same importance as other archives materials and is to be kept in a space that meets the required conditions for keeping and preserving archival materials.